

בבא בתרא נ"ח

ר' בנאה היה מציין מערות של צדיקים ונכנס רבי בנאה⁵⁶¹ היה מציין את המערות של למערה של אברהם אבינו קברי הצדיקים. והיה נכנס במערות ומודד מדת ארכם מבפנים ומודד כנגדן מבחוץ, ועשה ציון סיד להכיר את מקום הטומאה שלא יביאו לכאן טהרות ויאהילו על הקבר⁵⁶². וכשבא להכנס למערתו של אברהם אבינו, ראה את אליעזר עבד עומד בפתחה⁵⁶³. אמר לו, מה אברהם עושה? אמר לו שוכב בכנפה של שרה, שמעיית בראשו. ורב בנאה אמר לו לך אמור לאברהם שבנאה עומד בפתח, ותן לו רשות ליכנס. ואמר לו אברהם, יכנס ידוע שבעולם זה אין יצר הרע. ורבי בנאה נכנס למערה והסתכל במדת אורכה ויצא, ואחר כך יצא וציין אותה מבחוץ.

ורבי בנאה לא נכנס לתוך המערה וכשבא להכנס למערתו של אדם הראשון, יצאה בת קול ואמרה נסתכלת בדמות דיוקני⁵⁶⁴, בדיוקני עצמה⁵⁶⁵ אל תסתכל. ואמר רבי בנאה, אני צריך לציין את המערה מבחוץ ואני צריך למדוד תחלה מבפנים. אמרה לו בת קול כמדת החיצונה כך מדת הפנימית. מדת המערה הפנימית היא כמדת המערה החיצונה שבה שלשת האבות ושלש האמהות⁵⁶⁶, ואין צריך למדוד את המערה של אדם הראשון מבפנים. ולמי שאמר שמערת המכפלה עשויה כשני בתים זו למעלה מזו, נאמר לו שמדת התחתונה היא כמדת העליונה, ודי בציון העליונה. ואמר רבי בנאה, הסתכלתי בשני עקביו של אדם הראשון ודומים לשני גלגלי חמה⁵⁶⁷.

היופי של רב כהנא מעין היופי של ר' אבהו מעין הכל בפני שרה הם כקוף בפני אדם, היופי של יעקב מעין היופי של אדה"ר שרה בפני חוה כקוף בפני אדם, חוה בפני אדם כקוף בפני אדם, אדם בפני שכינה כקוף בפני אדם. יופיו של רב כהנא היה מעין יופיו של רבי אבהו, ויופיו של רבי אבהו מעין יופיו של יעקב אבינו⁵⁶⁸. יופיו של יעקב אבינו מעין היופי של אדם הראשון.

הגמרא מביאה מעשה באותו מכשף שהיה 'מוחסט שכבי', חופר להפשיט את

561 רבי בנאה היה אדם גדול וחשוב היה לפיכך נתנה לו רשות ליכנס בקברי צדיקים אבל אחר לא כמו שאמרו גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייתן. רשב"ם.

562 משום שסבר שבקבר סתום טומאה בוקעת ועולה. ואפילו שהוא קבר שלפני הדיבור י"ל שאברהם נקרא האדם הגדול וכן אדם הראשון ואין למעטם מהכתוב אדם. תוס'.

563 שנינו במסכת דרך ארץ שבעה צדיקים קיימים שלא מתו וביניהם אליעזר עבד אברהם. רשב"ם.

564 יעקב שאמרו בסמוך שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון.

565 אדם הראשון שכתוב בו "בצלם אלהים ברא אותו".

566 כמי שדורש מכפלה שני בתים זה לפנים מזה והיא מחלוקת רב ושמואל בעירובין דף נג.

567 הגמרא במסכת שבת מקשה מהכתוב "כי עפר אתה ואל עפר תשוב" ומתרצת שמעמידים את הכתוב בשעה אחת קודם תחיית המתים. רשב"ם.

568 בפ' הפועלים הקשו מיופיו של ר"י ותירצו שלר' יוחנן לא היתה הדרת פנים.

בגדיהם של המתים. וכשבא למערה של רב טובי בר מתנה תפשו בזקנו. ובא אביי ואמר לו בבקשה ממך הנח לו. ובשנה אחרת חזר ועשה כן ורב טובי תפסו בזקנו, וכשאביי בא לא הניח לו עד שהביאו מספרים וגזזו את זקנו.

מעשים בחכמתו של רבי בנאה ומביאה הגמרא מעשה באדם שהיה מצוה מחמת מיתה, ומחלק את נכסיו לבניו. ואמר להם חבית עפר לבני האחד, חבית עצמות לבני האחד, חבית מוכים לבני האחד⁵⁶⁹ ולא ידעו כוונתו. באו לפני רבי בנאה, שאלם האם יש לכם קרקע מאביכם? אמרו לו כן. שאלם, האם השאיר לכם בהמות? אמרו לו כן. עוד שאלם, האם השאיר לכם בגדים? וכשאמרו לו כן, אמר להם אלו הם חבית העפר העצמות והמוכים.

מעשה באדם ששמע את אשתו אומרת לבתה, מדוע אינך צנועה באיסור, יש לאשה זו עשרה בנים, ואין לי מאביך אלא בן אחד. כשעמד למות לא רצה שהמזורים יירשוהו, אמר להם כל נכסי לאותו שבית דין יבררו שהוא בני. ולא ידעו למי מהם יתנו אותם. באו לפני רבי בנאה, ואמר להם לכו והכו על קברו עד שיעמוד ויגלה לכם למי לתת את נכסיו. והתכוון לנסותם שאותם שהם ממזורים הם עזי פנים וילכו לחבוט בקבר. והלכו כולם חוץ מבנו האמיתי שלא הלך, ואמר להם רבי בנאה שכל הנכסים הם של זה שלא רצה לחבוט על קברו של אביו⁵⁷⁰.

הלכו תשעת האחים והלשינו עליו בבית המלך ואמרו, יש בין היהודים אדם אחד שמוציא מאנשים ממון בלא עדים ובלא דבר. והביאו את רבי בנאה וחבשוהו בבית האסורים. והלכה אשתו לצעוק אל בית המלך בלשון חכמה, כדי שהם לא יבינו אלא על ידי בעלה. אמרה להם היה לי עבד אחד ופסקו את ראשו, ופשטו את עורו, ואכלו את בשרו. ומלאו בו מים והשקו בו לבני הישיבה, ולא נתנו לי דמים ולא את שכרו. ולא ידעו מה היא אמרה להם, ואמרו נביא את החכם של היהודים, רבי בנאה. וקראו לו ואמר להם שהיא אמרה לכם 'רנוקא'; נוד של עור. וכך אמרה היה לי תייש וגזלוהו ממני, ושחטוהו ואכלו את הבשר, ומן העור עשו חמת ושואבים בו מים ושותים בו.

כל דיין שנתבע לדין ומוציאים ממנו אמרו, הואיל ורבי בנאה הוא חכם כל כך ישב ממון אינו דיין בשער וידון דין. וראה שהיה כתוב על דלתות השער כל דיין המיוחד לדון את דיני העיר ויש פעמים שהוא נתבע לדין פסול לדון, כיון שהוא אוהב בצע ויקבל שוחד. אמר להם, מעתה כל אדם יבוא ויזמין את הדיין לדין שלא כדין ויפסול אותו לדין, אפילו שהדיין יצא מן הדין זכאי!. אלא כתבו על הדלתות כך, זקני היהודים אמרו כל דיין שנתבע לדין ומוציאים

569 אמר זאת בדרך חכמה כדי שלא ידעו שהוא עשיר ובעל נכסים.

570 שזה הוא הצנוע שבכם ומסתבר שאהב אותו יותר ויפה דן רבי בנאה שלא שייך כאן אלא שודא דדייני והוא שודא שלא רצה לחבוט וכן אמרו במסכת כתובות, והוא דאמר נכסי לטוביה כו'. רשב"ם.

ממנו ממון בדין אינו דיין⁵⁷¹, מפני שגזלן פסול לדון כיון שיעוות את הדין בשביל שוחד.

דס בראש כל המחלות היין בראש התרופות

עוד ראה רבי בנאה שהיה כתוב ראש לכל המיתות הוא דם, שאין אדם מת אלא על ידי רוב דם שלא הקיז בזמן הראוי. ראש לכל דבר שמחיה הוא יין. אמר להם, האם הדם הרג את מי שנפל מהגג או מהדקל ומת?! האם ישקו את מי שעומד למות יין ויחיה?! אלא יש לכתוב כך זקני היהודים אמרו, כל מחלות האדם הן על הדם שמתרבה עליו. אם ישתה יין כראוי לא יבא לידי מחלה. במקום שאין יין המחלות מצויות וצריכים תרופות.

ומוסיפה הגמרא ואומרת, שהיה כתוב על הפתח של 'קפוטקיא'⁵⁷², 'אנפק' 'אנבג' 'אנטל' והן מדה אחת⁵⁷³. ואיזהו שיעורו של אנטל? רביעית של תורה⁵⁷⁴.

משנה

המרזב אין לו חזקה ויש למקומו חזקה

המרזב שתולים בסוף הצינור הגדול שהולך לאורך כל הגג, ומרחיק את קילוח המים מהקיר, אם בעל הגג החזיק במרזב ותלה אותו באויר חצר חברו שלש שנים אינו יכול לומר החזקתי בו, מפני שבעל החצר יכול לומר ששתק מפני שאינו דבר קבוע. ויש למקומו חזקה. המזחילה שהולך לאורך כל הגג, יש לה חזקה, מפני שהוא דבר קבוע ואין אדם שותק ומשתק ודאי נתרצה עמו בדמים.

חזקת סולם וחלונות

סולם המצרי שנתנו בחצר חברו לעלות לגג ולשובו, אינה חזקה כיון שהוא סולם קטן הוא ואינו דבר קבוע ובעל החצר לא מקפיד. ולצורי יש לו חזקה כיון שהוא סולם גדול וקבוע. חלון המצרית אין לה חזקה, אם החזיק שלש שנים להשאירו פתוח לחצר חברו להביט ולשמור את גינתו, מפני שהוא חלון קטן ואינו דבר קבוע⁵⁷⁵,

571 כגון אם כפר והוציאו ממנו ע"פ עדים אבל אם חייבוהו שבועה ולא רצה להשבע ושיילם לא נפסל לדין. תוס'.

572 מימרא בפני עצמה שנא' אגב גררא נסבה וכתבו זאת שבני העיר ילמדו משם ששלשה השמות הללו הן מדה אחת הן ונפקא מינה למקח וממכר שאם התנה למכור לחבירו מלא מדה זו באיזה לשון שיאמר יתן שיעור אחד. יש מקומות שקוראים אנפק או אנטל או אנבג וכמו שאמרו בקדושין לישינת מר אנבגא א"ל מי סני מר אספרגוס כדאמרי אינשי או אנטל כדקריהו רבנן רשב"ם.

573 והר"ר' חיים אומר שאנבג ואנפק הם משקים של רפואה, אספרגוס שיפה ללב. ואמרו שצריך לשתותו כשיעור אנטל שהוא רביעית. ולא הביאו אותו בברכות בה' דברים שנאמרו באספרגוס גם צריך לשתות רביעית, משום שלא חשב מה שתלוי ברביעית. ומה שאמרו בפ' שמונה שרצים עד דקאי באנפקא ומשמע שהוא מדה י"ל שאמרו עד שיעמוד על רביעית, שיעור שתיית אנפקא. או שגם לכלי קוראים אנפקא על שם המשקה ששותים בו. תוס'.

574 רביעית הלוג, ביצה ומחצה, ומשום שארבעה כוסות של פסח שיעורן ברביעית ומצאו להן חכמים סמך מן התורה מד' כוסות האמורים במצרים מד' לשונות גאולה לפיכך קוראים לה רביעית של תורה וכן רביעית של יין לנזיר הלכה למשה מסיני. ובמסכת נזיר א' עשר רביעית הן שמן התורה שיעורן ברביעית וכן א' בחולין ששיעור אנטל הוא רביעית שהתקין ר' יעקב מנהר פקוד נטלא בת רביעיתא. רשב"ם.

575 אבל אם עשאו להאיר שלא היה לו אורה מצד אחר כי אם מכאן יש לו חזקה שעשאו לשם קביעות שאינו יכול להשתמש בביתו בלא אורה וכל דבר של קביעות הוא חזקה. וכן אמר שמואל בגמ' ולאורה אפילו כ"ש הוי

ולכן השכן לא מחה. ולחלון צורית שהוא גדול יש חזקה. איזו היא חלון המצרית?
כל שאין ראשו של אדם יכול ליכנס לתוכה. רבי יהודה אומר, אם יש לה משקוף
מלמעלה ומלמטה מימין ומשמאל, אף על פי שאין ראשו של אדם יכול ליכנס
לתוכה הרי זו חזקה.

גמרא

רב יהודה א' בשם שמואל למרזב אין חזקה מביאה הגמרא, שלשה הסברים בכוונת
מרוח אחת ויש למקומו חזקה מב' רוחות המשנה במה שאמרה המרזב אין לו חזקה ויש
למקומו חזקה, רב יהודה בשם שמואל אמר, שהתנא אומר שהמרזב אין לו חזקה
מרוח אחת, אם הוא מונח באחד הראשים של המזחילה ושופך שם מים והחזיק בו
שלש שנים אינה חזקה. ואם בעל חצר צריך להשתמש שם הוא צריך לעקור את
מרוזבו ולהניח בראש השני של המזחילה⁵⁷⁶. אבל יש למקומו חזקה, באחת משתי
הרוחות. שאם יעקרו מצד זה יניחו בצד אחר, ואין בעל החצר יכול לעקרו לגמרי
מן החצר^{577 578}.

רבי חנינא אמר, המרזב אין לו חזקה לארכו, שאם היה ארוך יותר מכדי צרכו
ותופס באויר חצר הרבה מקצרו. ויש למקומו חזקה, אבל יש למקומו שהוא מונח
שם חזקה שלא יעקרו ממקומו כלל, אפילו מצד זה לצד אחר, אלא באותו רוח
שהחזיק ובאותו מקום היא חזקה.

רב ירמיה בר אבא אמר, המרזב אין לו חזקה שאם בעל החצר רוצה לבנות תחתיו
בונה את בנינו עד שמגיע למרזב ובעל הגג אינו יכול לטעון כמו שהחזקתי במקום
המרזב החזקתי במה שתחתיו⁵⁷⁹. ויש למקומו חזקה, שאם בא לעקרו ולהגביה את
בנינו במקום מרזב אינו יכול לעקרו שלמקומו יש לו חזקה.

חזקה. רשב"ם.

576 מפני שבעל הגג אינו מפסיד בכך כלום ולכן אין כאן קביעות להיות מונח לעולמים לצד זה, ולכך בעל חצר
לא חשש למחות. רשב"ם.

577 שהרי החזיק בתוך החצר שלגבי אחת משתי הרוחות המרזב הוא דבר קבוע שסתם בית אי אפשר בלא מרזב,
וכשעשה זה מרזב בתחלה בחצר עשאו לשם קביעות ובעל החצר היה צריך למחות בתוך שלש ומשלא מיחה
הפסיד. רשב"ם.

578 תוס' הקשו איך יש למזחילה חזקה הרי כשמניח את המרזב לצד אחר צריכים להזיז את המזחילה ולהגביה
צד אחד ולהנמיך את השני. וי"ל שיש לה חזקה לענין שאין צריך לעקרה לגמרי, או כאשר המזחילה היא ישרה
וצריך רק לסתום צד אחד ולפתוח מהצד האחר. והר"ן יוסף פירש שלמרזב אין חזקה מרוח א' שכשהוא במזרח
יכול להטותו לצד צפון או לצד דרום אבל אין יכול לדחוקו לצד האחר של המזחילה. ור"ח פירש שאם המרזב הוא
באמצע צד מזרח הוא יכול להזיז אותו לשליש או רבע הגג, אבל לא לרוח אחרת שהרי יש לו חזקה לרוח זאת.
תוס'.

579 שאם נותן רשות לתלות מרזבו באויר לא נתן לו קרקע שלו שתחת המרזב ולא שעבדו לו לבלתי עשות בו
צרכיו בין בנין בין כל דבר הצריך לו.

